

Den Haag, Maranathakerk, 25 december 2021, Kerstmorgen

Jesaja 52, 7-10; Johannes 1, 1-14; Lucas 2, 8-

Smeekegebed

Laten wij de Heer om ontferming aanroepen

Voor schepping en schepsel

En zijn naam prijzen want Hij is in ons midden

Een lege, stille wereld, op reuze afstand van elkaar

Hadden we dat ook voor deze kerst kunnen bedenken

En toch verlangt onze ziel naar uw aanraking

Uit de hoge, en vieren wij dit feest

Tegen beter weten in, voor vandaag en morgen

Samen met de mensen met wie we ons verbonden weten

Thuis, in het ziekenhuis, in de zorg en in de bewaking

Bidden wij tot U in al onze verlegenheid

Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

Wat zouden we nou vanmorgen op deze eerste kerstdag graag willen horen, zodat we het gevoel hebben dat het nou toch echt kerstmis is geworden, ondanks dat we toch weer thuis op de bank zitten, ondanks dat we straks niet al die mensen mogen begroeten die we in gedachten hebben. Dan beginnen we dus bij onze eigen wensen en verlangens maar daar hebben we het vast de afgelopen dagen al uitvoerig met elkaar over gehad. Zullen we ons toch maar gewoon laten verrassen door de Bijbelverhalen die speciaal voor deze dag bij elkaar zijn gezet. Even los van al dat andere....

Op het rijtje af. Jesaja, profeet-getuige, hij is vaker aan het woord geweest in deze Advent. Dan zoeken we natuurlijk de hoopvolle berichten in zijn programma uit. Hij zingt over de vreugdebode die komt

aangesneld met goed nieuws over vrede en redding. Dat is mooi voor de kerst, die hebben we al binnen.

Johannes, we hebben hem vorig seizoen week na week gehoord, hij begint zijn Evangelie met een, ja laten het maar lofzang noemen, over het Woord. Ingewikkelde, poëtische, beeldende taal over het Woord en het licht, over het begin van de schepping, en dat wordt dan concreet met de komst van aankondiger van een nieuwe toekomst, Johannes de Doper. En in het woord dat mens wordt.

En dan ook Lucas, op verzoek van de kindernevendienst. Want we willen vanmorgen toch ook even naar Bethlehem, en dat dan in het gezelschap van de herders op het veld. En we willen ons toch ook laten verrassen door de engelen en hun lofzang, zonder hen is het geen echte kerstmorgen.

Wat vieren we? God wordt geboren als een mensenkind en belandt in een wereld die behoudens zijn moeder en haar verloofde in het geheel niet op hem gerekend heeft, vandaar die kribbe en de stal. Want er is voor hen geen plek in het stedelijk nachtverblijf, de herberg dus.

De evangelist Marcus had ook niet op deze toevoeging over Jezus' geboorte gerekend. Voor hem begint Jezus in hoofdstuk 1 gewoon daarmee dat Jezus in de wereld aan het werk gaat, zijn taak en opdracht. Latere generaties vroegen zich af: waar komt Jezus eigenlijk vandaan. En daar geven Mattheus, Lucas en Johannes ieder op heel eigen manier antwoord op.

Laten we dat hele verhaal van vanmorgen maar eens proberen samen te vatten in een aantal punten, dat onthoudt misschien makkelijk voor de rest van de kerstdagen. Een beetje zoals een ouderwetse protestantse preek. Geen drie, maar vijf punten, met de toepassing er in begrepen.

Eerst het Woord, Johannes wijdt er over uit. logos in het Grieks, alle bellen van wijsgerige herkenning gaan nu rinkelen, maar laten we het eenvoudig houden. Zonder Woord geen verhaal, zonder verhaal geen herinnering en toekomst en geen bestemming.

Johannes bedenkt dat dit woord eerst bij God is. God in zijn eentje. Wat doet dat woord daar, dat zal toch zo niet blijven! Dat woord moet op weg, het moet verhaal maken, geschiedenis scheppen, mensen ontmoeten, die mensen ook in gang zetten, mensen met elkaar verbinden, met elkaar verzoenen. Dat is het verhaal van die andere Johannes, de Doper.

En dat is ook het verhaal van Jezus. Vandaag begint dat verhaal. Niet dat iedereen de betekenis van die verhalen van Johannes en Jezus zal begrijpen. De vier evangelisten hebben elk nog een heel boek om te vertellen hoe dat gaat. Maar het begin is er. Het woord gesproken door de Eeuwige, door God, wie Hij ook zijn mag.

En door dat woord is de massieve stilte van het heelal opgeheven. Er komt reuring, beweging, er wordt gesproken, en er wordt gezongen. De engelen zetten de lofzang in, en de herders zingen er nog van als ze Bethlehem in trekken om hun verhaal te doen.

Dan nog dit. Dat woord is echt en betrouwbaar. Dat zien we laatste tijd wel anders. Een woord moet je kunnen beproeven of het echt is, en niet fake. Of het waar is, leven en verbinding schept of alleen maar verwarring oproept. Het woord zoals de Eeuwige in werking brengt, dat is betrouwbaar.

Het tweede is het licht. Daar heeft Johannes het ook over. 'In het woord was leven en het leven was licht voor de mensen'. Licht speelt een grote rol in de Advent en de kerst. Dat snappen wij, mensen op het noordelijke halfrond misschien nog wel beter dan onze geloofsgenoten in Afrika of Zuid-Amerika. Daar schijnt de zon ook tijdens hun winter. Hier maar eventjes, of nauwelijks. Het wordt hier deze dagen nauwelijks licht! Wat kun je dan intens verlangen naar licht.

De wijzen uit het oosten gaan op het licht af. De ster volgt hen en brengt hen waar ze moeten zijn, bij het kind. Dus hangen we een Adventsster voor ons voorraam. Steken we lampjes in onze struiken op het balkon of in de tuin. Licht in de zekerheid dat waarheid en echtheid niet wordt verdonkermaand door leugens en napraterij.

Het derde is het kind. Dat waren wij ook zelf ooit eens, of misschien hebben we het kind in onze ziel nog bewaard en levend gehouden. Als we geloven dat in Jezus God mens is geworden – wat dat betekent krijg je aan niemand uitgelegd – dan vertellen Lucas en Mattheus over een kind. Klein, kwetsbaar, in doeken gewikkeld, in een kribbe gelegd, omdat ze geen plek konden vinden in een fatsoenlijk logement.

Als ik als dominee een geboortekaartje krijg probeer ik altijd op kraambezoek te gaan als de ouders nog vol zijn van de euforie van het pas geboren zijn van hun kind. Als ze nog niet doorwaakt zijn door zijn of haar nachtelijk geschrei en ze zich nog kunnen verbazen over de tien vingertjes, tien teentjes en de eerste vermoedelijke glimlach.

Zo moet dat ook bij Maria geweest zijn, en bij Jozef, en zeker ook bij de herders, want die komen bijna stuiterend terug van hun kraambezoek uit de stal en zetten vervolgens luidkeels een loflied in.

Kijk dat kind, zo klein, zo breekbaar, zo menselijk, zo nabij, daarin is onze God bij ons gekomen.

Het vierde is dat dit kind wel een beetje anders is verwekt dan een ander mensenkind. Een engel was er bij, zegt Lucas, vraag verder niet hoe. Uit de Heilige Geest, veronderstelt Mattheus, en Jozef neemt er genoeg mee. Johannes zegt het ook heel mooi: 'niet uit bloed' – natuur vertaalt NBV, maar dat staat er niet, 'niet uit de wil van het vlees' – alsof we al bij Paulus zijn – 'en ook niet uit de wil van een man'. Voor sommigen kan het boek dan dicht. Hoe kun je nou zwanger worden uit de Heilige Geest, dan maak je toch een cartoon van de schepping, en zet je alles dat met seks te maken heeft in de wachtkamer....of....?

Ze zijn er eenstemmig over, Lucas, Mattheus en Johannes. Dit kind is er niet omdat een man dacht: 'kom op, laat ik de bloedsomloop in mijn lendenen hun gang laten gaan en mij een kind verwekken, dan is dat mijn aandeel in de heilsgeschiedenis'. Jozef en Maria mogen hun rol spelen in het kerstspel, maar die rol is dienstbaar. Het is God zelf die het initiatief neemt en dat dan ook op zijn manier. Mij geschiede naar uw woord, antwoord Maria. En zo laat Jozef evenzeer gebeuren.

En dan ten vijfde, en laten we het daar bij laten, genoeg stof om al wandelend over het strand nog over door te denken. Waar is die menswording nou eigenlijk goed voor. Misschien vind u het een wat oneerbiedige vraag, maar wij protestanten zijn toch gewend de dingen nuchter te bekijken. Wat wint onze Hemelse Vader er mee om zich zelf over te geven aan het menselijke vlees? Onze God in de hemel zou ook gewoon God in de hemel kunnen blijven. Religieus gezien misschien de meest heldere constructie. God die mens wordt is een vorm van secularisatie. Waarbij God het initiatief heeft en houdt.

Hij dringt zich binnen in onze wereld, dat heet dan seculum. Je zou ook kunnen zeggen dat God zich met ons bemoeit, zich aan ons opdringt, met zijn woorden, tekenen, wonderen, het hele Evangelie staat daar dan vol. Onze wereld kan er dus niet meer mee weg komen door te zeggen dat ze niets wist van zijn heilige appèl. 'Allen die hem aangenomen hebben', zegt Johannes in zijn eerste hoofdstuk, 'heeft Hij macht gegeven om kinderen Gods te worden'.

Op ooghoogte met het kind in de kribbe. Dat vieren wij dit keer opnieuw met Kerstmis.